

Ю. Б. Слободяник

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри аудиту ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”, Київ, Україна, yslobodyanik@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5838-2342>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті проаналізовано окремі аспекти Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, спрямовані на підтримку відкритості, прозорості та ефективності діяльності державних органів в умовах розвитку цифрового суспільства. Охарактеризовано результати сучасних досліджень, що підтверджують зв'язок між прозорістю, якістю управління бюджетом і системами державного аудиту, а також ефективність вищих органів аудиту в боротьбі з корупцією. Наголошено на міжнародному визнанні ролі вищих органів державного аудиту (ВОДА) у сприянні відповідальності уряду за використання ресурсів та їхню ефективність у досягненні цілей розвитку. Здійснено аналіз парадокса, який виникає під час прискорення цифровізації державного управління і полягає в зниженні рівня довіри громадян до урядів за умов транспарентності ВОДА. Обґрунтовано, що імплементація Концептуальної основи професійних стандартів INTOSAI дасть можливість підвищити довіру суспільства до результатів діяльності Рахункової палати і забезпечити добросчесне урядування в довгостроковій перспективі. Запропоновано рекомендації для успішної реалізації стандартів ISSAI в Україні з урахуванням тенденцій розвитку цифрової економіки та суспільства.

Ключові слова: державний аудит, стандарти ISSAI, цифрова економіка, digital-технології, довіра, Рахункова палата, INTOSAI.

Рис. 1. Літ. 19.

Yulia Slobodyanik

Dr. Sc. (Economics), Associate Professor, SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman”, Kyiv, Ukraine, yslobodyanik@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5838-2342>

IMPLEMENTATION OF THE INTERNATIONAL STANDARDS OF SUPREME AUDIT INSTITUTIONS IN CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY AND SOCIETY DEVELOPMENT

Abstract. The article analyzes the development of the digital economy, which is considered as a factor that increases productivity, economic growth, creates new jobs, and improve the quality of life. It is determined that the Concept for the Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018-2020 emphasizes the necessity of digitalization of public administration, which by means of application of modern technologies of data collection, analysis, transmission and storage can increase its efficiency and value for the Ukrainian citizens. It is substantiated that a special place in the process of establishing effective public control over the activity of the authorities is the public audit institute, which is capable of ensuring and maintaining the trust of citizens in power. The author analyzes the content of the modern research, which confirms the link between transparency, quality of budget management and public audit systems, as well as the effectiveness of the

© Слободяник Ю. Б., 2019

supreme audit institutions in contributing to the fight against corruption. The author analyzes the paradox which arises with the acceleration of digitalization of public administration: the transparency of the supreme audit institutions reduces the level of citizens' trust in governments. The hypothesis about the possibility of ensuring public confidence in the authorities is formulated by standardizing the functioning of the system of public audit, taking into account the trends of digital society development. The process of development and approval "INTOSAI Framework of Professional Pronouncements" (IFPP) is analyzed. It is substantiated that the implementation of IFPP will increase the public confidence in the results of the Accounting Chamber's work and ensure proper governance in the long run. Recommendations for the successful implementation of IFPP in Ukraine, given the trends of the digital economy and society, are suggested.

Keywords: public audit, ISSAI, digital economy, digital technology, trust, Accounting Chamber, INTOSAI.

JEL classification: H83, F63, O19.

Ю. Б. Слободяник

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри аудиту ГВУЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", Київ, Україна

ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЩЕСТВА

Аннотация. В статье проанализированы отдельные аспекты Концепции развития цифровой экономики и общества Украины на 2018–2020 годы, направленные на поддержку открытости, прозрачности и эффективности деятельности государственных органов в условиях развития цифрового общества. Охарактеризованы результаты современных исследований, подтверждающие связь между прозрачностью, качеством управления бюджетом и системами государственного аудита, а также эффективность высших органов аудита в борьбе с коррупцией. Отмечено международное признание роли высших органов государственного аудита (ВОГА) в содействии ответственности правительства за использование ресурсов и их эффективность в достижении целей развития. Осуществлен анализ парадокса, который возникает при ускорении цифровизации государственного управления и заключается в снижении уровня доверия граждан к правительствам в условиях транспарентности ВОГА. Обосновано, что имплементация Концептуальной основы профессиональных стандартов INTOSAI позволит повысить доверие общества к результатам деятельности Счетной палаты и обеспечить добродетельное управление в долгосрочной перспективе. Предложены рекомендации для успешной реализации стандартов ISSAI в Украине с учетом тенденций развития цифровой экономики и общества.

Ключевые слова: государственный аудит, стандарты ISSAI, цифровая экономика, digital-технологии, доверие, Счетная палата, INTOSAI.

Розвиток цифрової економіки (*digital economy*) сьогодні розглядається як фактор підвищення продуктивності, економічного зростання, створення нових робочих місць, а також покращання якості життя. У сучасному цифровому суспільстві громадяни повинні мати рівний та вільний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [1]. За результатами аналізу М. Диби та

Ю. Гернего, Україна перебуває на трансформаційній стадії діджиталізації економіки, що становить 40–50 %, супроводжується якісними змінами в ІКТ і дає високі шанси на пришвидшений розвиток цифрового суспільства [2, с. 55].

Ухвалена на початку 2018 р. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки спрямована на підтримку трансформації суспільства в напрямі створення нових конкурентоспроможних галузей економіки, цифровізації різних сфер життєдіяльності громадян – освіти, медицини, транспорту, туризму, врядування, екології тощо. Вагоме місце в Концепції відведено необхідності цифровізації державного управління, що завдяки застосуванню сучасних технологій збирання, аналізу, передачі та збереження даних має підвищити свою ефективність та цінність для громадян України. Розробники Концепції наводять приклад успішного використання цифрових технологій у сфері державних закупівель та реєстрації майнових прав, акцентують на необхідності реалізації таких технологічних концепцій, як цифрове робоче місце державного службовця, багатоканальне інформування й залучення громадян, відкриті дані, інтернет речей, цифрові державні платформи та блокчейн [3].

Складно не погодитись, що зі зростанням обсягів інформації, кількості завдань і проектів саме застосування цифрових технологій дасть змогу оптимізувати витрати на підтримання безперебійного функціонування системи державного управління й забезпечить її ефективність. Також у Концепції наголошується на необхідності розвитку відкритих державних даних, що має підвищити відкритість, прозорість та ефективність роботи державних органів [3]. У цьому контексті доцільно дослідити зв'язок відкритості й прозорості даних державних органів і підтримання довіри громадян до влади, що, на перший погляд, є цілком взаємопов'язаними.

Суспільна довіра – показник ставлення людей до держави та її спроможності здійснювати соціальне забезпечення, пропагувати спільні економічні й людські цінності. У дослідженні ОБСЄ, проведеному у 2010 р., зазначено, що суспільна довіра є основою економічного розвитку і соціальної єдності та вважається індикатором соціального капіталу країни [4]. Суспільно-політичні події останніх років в Україні продемонстрували необхідність і важливість підтримання довіри громадян до влади, оскільки саме криза довіри спонукала до перегляду основ функціонування системи державного управління в країні. Актуалізувалися питання законності, прозорості й відкритості дій влади, її підзвітності суспільству.

Підвищення суспільної довіри до влади в умовах цифровізації, на думку А. Б. Міщенко, може відбуватися шляхом збільшення обізнаності громадськості, зниження можливостей маніпулювання інформацією, запровадження електронного врядування, що посилюватиме контроль за діями влади, допомагатиме викоріненню корупційних схем тощо [5]. За висновками В. І. Горбатюк та Я. В. Матузки, суспільна довіра є стрижнем будь-якого

фінансово-економічного процесу та однією з ключових передумов подолання кризових явищ в економіці країни [6, с. 103].

Забезпечення незалежної, об'єктивної і публічної оцінки дій окремих чиновників, а також результатів і перспектив соціально-економічного розвитку є основними завданнями сучасної системи контролю в державі. Особливе місце у процесі налагодження ефективного суспільного контролю за діяльністю влади посідає інститут державного аудиту, який здатен забезпечити й підтримувати довіру громадян до влади шляхом визначення економічності, ефективності, результативності використання ресурсів країни та якості державного управління. Такий висновок підкріплений позитивним досвідом у цій сфері країн Західної Європи, США, Канади тощо.

Генеральна Асамблея ООН у Резолюції A/RES/69/228 у 2014 р. наголошує на ролі Міжнародної організації вищих органів державного аудиту (*International Organization of Supreme Audit Institutions, INTOSAI*) у сприянні результативності, ефективності, підзвітності, прозорості державного управління та оцінки розподілу й використання державних ресурсів на користь громадян. Крім того, ООН визнала роль вищих органів державного аудиту (*Supreme Audit Institutions, SAIs*) у підтриманні відповідальності уряду за використання ресурсів та їхню ефективність у досягненні цілей розвитку [7].

Недавні дослідження підтверджують наявність зв'язку між прозорістю, якістю управління бюджетом та системами державного аудиту, а також ефективність вищих органів державного аудиту (*далі – ВОДА*) у сприянні боротьбі з корупцією [8]. Наприклад, Е. Авіс, К. Ферраз і Ф. Фінан на підставі аналізу результатів антикорупційної програми Бразилії, за якою вибірково перевіряються муніципалітети щодо використання федеральних коштів, стверджують, що проведений у минулому державний аудит зменшує корупцію в майбутньому на 8 %, а також збільшує ймовірність подальшого судового розгляду на 20 % [9].

Таким чином, підзвітність, партисипаторність, відкритість і прозорість системи державного управління загальноновизнані сьогодні як основа доброчесного управління (*good governance*). Інститут державного аудиту відіграє в цьому процесі роль посередника, що своєчасно повідомляє суспільству повну, достовірну, незаангажовану інформацію про якість державного управління. У цілому функціонування цих систем покликане створити й підтримувати довіру суспільства до влади.

Натомість дослідники звернули увагу на доволі цікавий парадокс, який виникає з пришвидшенням цифровізації державного управління, що спричинило міждисциплінарну дискусію. Так, І. Бруска, Ф. Россі, Н. Аверсано, Д. Хілд доводять, що прозорість ВОДА зменшує рівень довіри громадян до урядів [8; 10]. Іншими словами, чим більше відкритої інформації, тим менше суспільство довіряє уряду.

На наш погляд, цей ефект обґрунтовується тим, що завдяки ефективності функціонування ВОДА до інформаційного простору сьогодні потрапляє набагато більше даних щодо виявлених порушень, фактів маніпуляції з бюджет-

ними ресурсами та корупційних діянь. У пересічних громадян виникає враження, що обрані на виборах і призначені на посади можновладці, зокрема й ті, котрі працюють у державних контрольних структурах, набагато частіше порушують закони, ніж раніше. Отже, зазначений ефект не заперечує необхідності подальшого розвитку цифровізації систем державного управління та аудиту, а лише підтверджує наявність запиту суспільства на ефективну та результативну боротьбу з порушеннями й очищення влади від корупції. Аналогічний висновок бачимо й у роботі Д. Хілда, який зазначає, що, попри хитку рівновагу між прозорістю, довірою та легітимністю влади, необхідно продовжувати теоретичні та практичні дослідження в цій сфері [10, с. 330].

Грунтуючись на глибокому аналізі наукових публікацій та історії, Д. Хей і К. Кордері дійшли висновку, що подальші дослідження мають містити порівняння особливостей функціонування ВОДА різних країн у взаємозв'язку зі змінами практики управління в державному секторі [11, с. 12].

З огляду на це, корисним є компаративний аналіз різних систем державного аудиту, історії їх розвитку. Наприклад, у роботі М. Баурман, К. Хамфрі, Д. Оуена висвітлено досвід Великобританії щодо вивчення механізмів державного аудиту та підзвітності центральних урядових відомств. У ході дослідження визначено, що ВОДА повинні мати ширший доступ до компаній та інших органів, які отримують значні суми державних коштів [12]. Пізніше Д. Морін та М. Хазгуї провели аналіз ставлення державних аудиторів Національного аудиторського офісу Великобританії до виконання ними подвійної функції – не лише контролю за рахунками уряду, а й підтримання належного управління [13]. У результаті автори доводять необхідність перегляду ставлення парламенту і суспільства до ролі та функцій ВОДА, надання їм більшої свободи у виборі методів оцінки ефективності державного управління.

Необхідно також звернути увагу на роботи М. Банн, Р. Пілчера, Д. Гілкріста щодо зіставлення історії розвитку державного аудиту у Великобританії та Австралії [14], К. Джемсона зі співавторами щодо досвіду функціонування ВОДА чотирьох країн Північної Європи [15], а також Л. Блюма та С. Войта щодо результатів компаративного аналізу більше ніж 40 країн світу, проведеного з метою оцінки економічних наслідків відмінностей в організаційній структурі ВОДА [16]. Зазначені дослідження підтверджують істотний вплив інституту державного аудиту на якість і прозорість державного управління.

У результаті аналізу змісту наукових публікацій нами сформульовано гіпотезу щодо можливості забезпечення довіри громадян до влади шляхом стандартизації функціонування системи державного аудиту з урахуванням тенденцій розвитку цифрового суспільства. На наш погляд, незалежність контрольних органів, прозорість їх функціонування й тісна взаємодія з громадянським суспільством на основі застосування загальновизнаних професійних стандартів сприятимуть підвищенню прозорості та ефективності державних інститутів та довіри суспільства до їх функціонування в довгостроковій перспективі.

Метою статті є обґрунтування відповідності процесу розроблення міжнародних стандартів державного аудиту INTOSAI вимогам розвитку цифрової економіки та суспільства, аналіз їхньої оновленої структури та формулювання пропозицій щодо їх подальшої успішної імплементації.

Ефективність функціонування INTOSAI, що налічує 200 країн-членів (194 повних, 5 асоційованих та 1 афілійованого), підтверджена тривалим досвідом функціонування й загально визнаними результатами, що втілилися в успішній трансформації контрольних систем різних країн. Результативність INTOSAI полягає також у використанні інноваційних підходів, що реалізуються у вигляді рекомендацій для всіх ВОДА учасників організації.

Розвиток цифрового суспільства вплинув на необхідність перегляду методів використання даних та інформації в процесі проведення державного аудиту, а також на способи донесення інформації до громадськості. Сьогодні стандартною практикою європейських ВОДА є використання соціальних мереж для підтримання постійної суспільної комунікації. Так, Національний аудиторський офіс Великобританії нараховує близько 130 000 підписників у мережі Twitter, Рахунковий суд Франції – більш як 61 000, LinkedIn часто використовується для презентації результатів роботи, а також пошуку кадрів, поширеного використання набули послуги відеостримінгу. Наприклад, Рахунковий суд Франції презентував 260-сторінковий звіт державних аудиторів у вигляді 100-секундного відеокліпа, а Європейський рахунковий суд навіть сформував групу зі створення відеоверсій звітів за підсумками аудиторських перевірок, річних звітів і запланованих заходів [17, с. 77].

Наразі створено окремий портал спільноти INTOSAI (www.intosaicomunity.net) для забезпечення регулярного зв'язку з використанням інтерактивних інструментів. Портал надає послуги віртуальних засідань робочих груп завдяки підтримці вбудованої системи відеоконференцій, містить службу новин, бібліотеку, блоги, чати, інструменти для проведення опитувань, формування інтерактивних анкет за конкретною тематикою, формулярів тощо. Робочі групи INTOSAI та окремі ВОДА мають змогу розмістити на порталі свої веб-сайти, тренінгові матеріали, матеріали, що висвітлюють кращий досвід. Отже, INTOSAI є міжнародною організацією, яка повноцінно застосовує найсучасніші ІКТ для швидкого обміну даними між країнами-учасницями та залучення широких кіл громадськості до результатів своєї діяльності.

У цьому контексті доцільно проаналізувати долучення Рахункової палати України як вищого органу державного аудиту на рівні INTOSAI до процесів трансформації контрольної сфери та її спроможність відповідати на сучасні виклики і запити суспільства.

Рахункова палата України є повноправним та активним членом INTOSAI з 1998 р., бере участь у багатьох спільних заходах, які нею проводяться, підтримує всі ініціативи організації протягом останніх 20 років. У 2009 р. Рахункову палату обрано зовнішнім аудитором ОБСЄ, крім того, вона співпрацює зі Світовим банком, а експерти Групи держав проти корупції (*The*

Group of States against Corruption, GRECO) визнають її дієвою у питаннях боротьби з корупцією. Позитивні зміни, спрямовані на подальшу розбудову інституту державного аудиту, також відбулися з прийняттям у 2015 р. нової редакції Закону України “Про Рахункову палату”. Разом із тим варто акцентувати на затримці з імплементацією стандартів ISSAI (*The International Standards of Supreme Audit Institutions*). На жаль, до останнього часу застосування міжнародних стандартів мало лише декларативний характер, оскільки у п. 7 ст. 3 Закону вказано, що “Рахункова палата застосовує у своїй діяльності... Міжнародні стандарти вищих органів фінансового контролю (ISSAI)” [18], тоді як жодного реального кроку на шляху до їх запровадження не було зроблено. Цей процес активізувався лише тепер, що дає шанс на подальший розвиток Рахункової палати як вищого органу державного аудиту в Україні.

Проблема імплементації стандартів ISSAI полягає в неможливості їх затвердження на національному рівні та застосування на практиці тільки за бажанням країни – необхідно пройти певні етапи для підтвердження спроможності ВОДА до їх застосування. Зазначена процедура передбачає самоаналіз, зовнішнє оцінювання, офіційний переклад стандартів державною мовою та подальший моніторинг процесу імплементації з боку INTOSAI. Крім того, особливості стандартів полягають у їхній структурі та можливості часткового застосування на певних рівнях. Для розуміння суті процесу розглянемо стисло сутність стандартів, процедуру їх прийняття, а також останні зміни в їх структурі й змісті, що мають бути остаточно ухвалені до кінця 2019 р.

Професійні стандарти INTOSAI базуються на багаторічній співпраці її членів, віддзеркалюють їхній професійний досвід та є офіційними деклараціями спільноти INTOSAI. Тому всі стандарти перед затвердженням проходять певну процедуру – від обговорення, подання коментарів та зауважень до схвалення стандартів на конгресі INTOSAI (INCOSAI), який відбувається раз на три роки. Слід зауважити, що участь у таких конгресах беруть не лише всі члени INTOSAI, а й представники ООН, Світового банку та інших міжнародних і професійних організацій. Таке широке представництво забезпечує конвенційність документів, що ухвалюються Конгресом, та їх подальшу успішну імплементацію країнами-учасницями.

Перший Стратегічний план INTOSAI на 2005–2010 рр. передбачав, що розроблення ефективних професійних стандартів буде покладено на Комітет професійних стандартів INTOSAI. Первинний комплект стандартів було презентовано у 2007 р. на XIX INCOSAI, який ухвалив створення Концептуальної основи ISSAI, що містила перші стандарти та керівні принципи, котрі діяли до того часу. Так, до складу Концептуальної основи увійшла Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів (ISSAI 1), прийнята ще в 1977 р. На наступному XX INCOSAI у 2010 р. було додано 37 нових ISSAI, а на XXI INCOSAI у 2013 р. затверджено “Фундаментальні принципи аудиту”, що стали третім рівнем тогочасної Концептуальної основи ISSAI.

Чинна структура стандартів ISSAI складається з двох частин:

1) безпосередньо стандарти ISSAI, в яких описано основні передумови для належного функціонування та професійної поведінки ВОДА та фундаментальні принципи аудиту державних установ та організацій;

2) керівництво для добросовісного урядування INTOSAI GOV, де наведено рекомендації щодо належного управління державними коштами.

Разом із тим стандартизація у сфері аудиту державних фінансів є безперервним процесом, оскільки професійні стандарти мають відповідати сучасним викликам і рівневі розвитку суспільства й технологій. У грудні 2016 р. на XXII INCOSAI ухвалено процес перегляду чинних стандартів та їх модифікацію в Концептуальну основу професійних стандартів – “INTOSAI Framework of Professional Pronouncements” (IFPP). Передбачається, що сама Концептуальна основа буде прийнята на XXIII INCOSAI у вересні 2019 р. Отже, до кінця 2019 р. слід запровадити зміни, які стосуються не лише назви стандартів, а і їх структури (рисунок) [19].

Метою IFPP проголошено підвищення довіри до професійних стандартів, забезпечення їхньої авторитетності у процесі аудиту державного сектору та технічної якості. Відповідно до ухваленої структури нові стандарти матимуть три частини.

1. Принципи INTOSAI (INTOSAI-P) складаються з фундаментальних та основних принципів, що мають історичне значення й характеризують функції ВОДА в суспільстві. Фундаментальні принципи утворюють основу для встановлення повноважень (мандату) ВОДА, а також є інформативними для парламентів та урядів країн, широкої громадськості в розумінні функцій ВОДА. Основні принципи підтримують фундаментальні принципи, роз'яснюючи роль ВОДА в суспільстві, а також передумови, які необхідно створити для високого рівня професійного функціонування ВОДА.

2. Міжнародні стандарти вищих органів державного аудиту (ISSAI) і стандарти компетентності (COMP) є обов'язковими для застосування ВОДА, що декларують відповідність професійним стандартам INTOSAI, зокрема й у своїх звітах.

ISSAI складаються з основних концепцій і принципів, які визначають аудит державного сектору, та різних видів аудиторських завдань, що виконуються відповідно до ISSAI; фундаментальних принципів, визначених як загальноприйняті професійні стандарти, з котрими мають бути обов'язково узгоджені будь-які національні стандарти у сфері державного аудиту; вимог організаційного рівня, що їм повинен відповідати ВОДА, та вимог на рівні окремих аудиторських завдань; додаткових матеріалів, покликаних забезпечити розуміння фундаментальних принципів і вимог в обставинах конкретного аудиторського завдання.

COMPs визначають компетенції та професійні навички, знання, етику, цінності та ставлення, необхідні аудиторам державного сектору для проведення аудиту за вимогами ISSAI. Вони також поділяються на принципи, стандарти і керівництва.

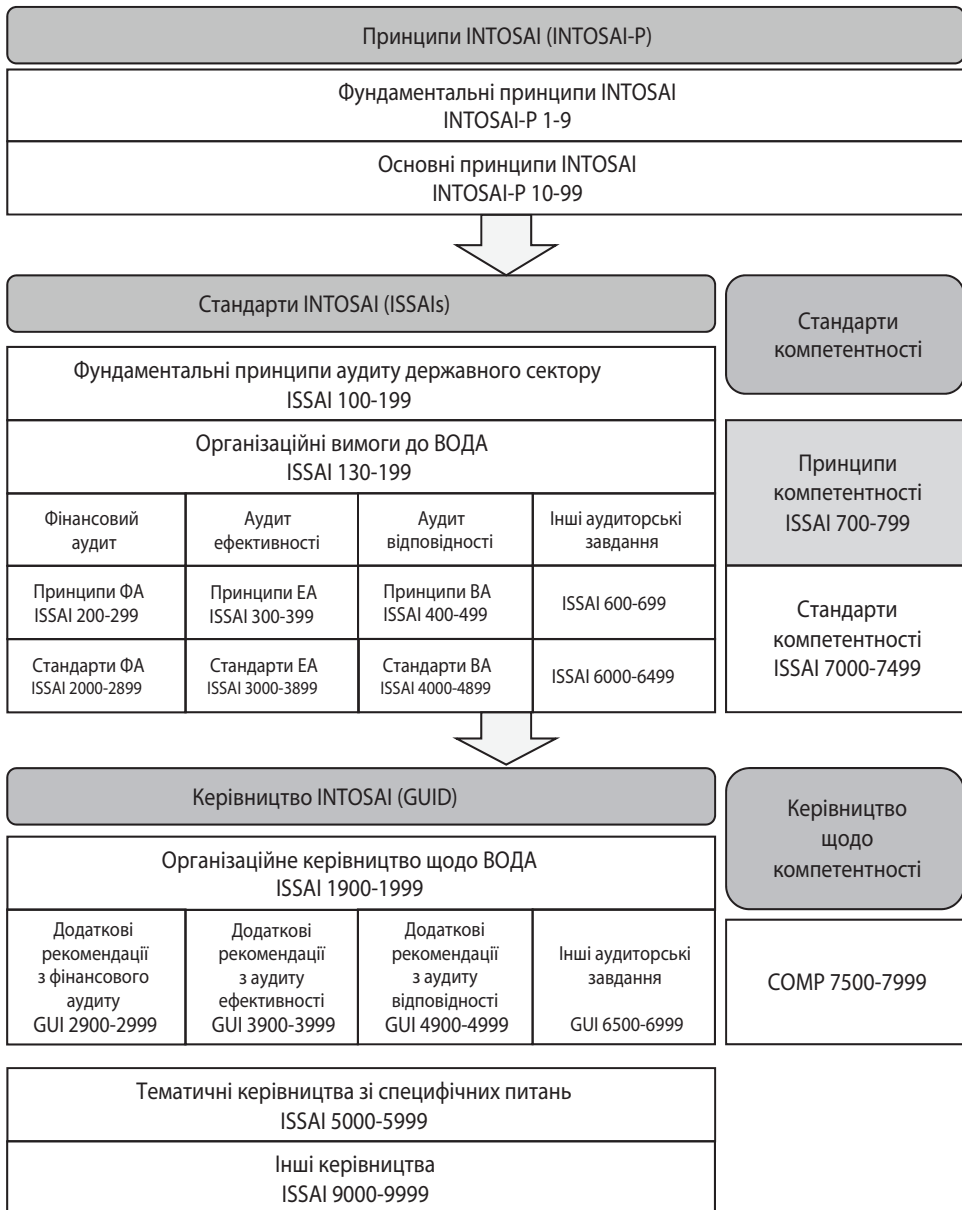

Рисунок. Структура Концептуальної основи професійних стандартів INTOSAI – IFPP

Джерело: INTOSAI Framework of Professional Pronouncement – IFPP : official website. URL: <http://www.issai.org/ifpp/>.

3. Керівництва INTOSAI (GUID) – рекомендації, котрі підтримують стандарти ISSAI та надають конкретні, деталізовані інструкції щодо різних об'єктів державного аудиту. Вони не є обов'язковими для дотримання під час аудиту, але формують основу для розуміння аудиторами їх дій. Керів-

ництва поділені за групами – стосовно організації функціонування ВОДА, у розрізі фінансового аудиту, аудиту ефективності та аудиту відповідності, а також інших аудиторських завдань [19].

Необхідно акцентувати на інноваційності процедури розроблення стандартів державного аудиту, що запроваджені в INTOSAI. Оскільки стандарти мають бути придатними для імплементації всіма країнами й урахувати особливості їхнього державного устрою та контрольних систем, результативність процесу напрацювання єдиних для всіх стандартів залежить від узгодженості процедури. Отже, з метою швидкого обміну досвідом, рекомендаціями та зауваженнями у 2014 р. було створено спільний форум для розроблення професійних стандартів – Forum for INTOSAI professional pronouncements (FIPP). Його започатковано на тимчасовій основі з метою максимального врахування особливостей усіх членів INTOSAI щодо регіонального представництва, різних моделей ВОДА, видів і форм державного аудиту та інших аудиторських завдань. У 2016 р. Правління INTOSAI затвердило цей форум у статусі постійного органу при організації, що складається з 15 членів – представників ВОДА різних країн (Гватемали, Данії, Індії, Індонезії, Канади, Латвії, Нової Зеландії, Південної Африки, Сенегалу, США, Франції, Швеції), а також трьох представників структурних підрозділів INTOSAI – Секретаріату AFROSAI, Європейського суду аудиторів та Ініціативи розвитку INTOSAI (IDI). Відбір членів FIPP відбувався на основі їх позитивного досвіду в розбудові ВОДА за стандартами ISSAI.

Перше технічне завдання FIPP полягало у пошуку відповіді на питання щодо шляху подальшого розвитку професійних стандартів державного аудиту. Наразі форум покликаний забезпечити якість напрацьованих стандартів, що далі включатимуться у Концептуальну основу, а також їх подальший розвиток. На операційному рівні FIPP несе відповідальність за забезпечення належного процесу на кожному етапі розроблення та ухвалення стандартів, для чого співпрацює з підкомітетами та робочими групами INTOSAI через спеціально призначених контактних осіб, котрі підтримують безперервний діалог у рамках кожного проекту – від формулювання проектної пропозиції до остаточного варіанта стандарту. Така контактна особа відвідує зустрічі проектних груп особисто або через відео/телеконференцію, електронне листування чи з використанням інших сучасних засобів зв'язку.

Отже, перш ніж відповідні стандарти потраплять на ухвалення на Конгрес INTOSAI, вони розробляються з урахуванням потреб всіх країн-учасниць, проходять процес їх узгодження та мають високу технічну якість.

Описана процедура розроблення й ухвалення професійних стандартів у сфері державного аудиту, на нашу думку, повністю підтверджує їх життєздатність та високу якість, оскільки враховує тенденції розвитку економік різних країн, а також запити громадськості. Мета впровадження стандартів INTOSAI полягає в забезпеченні якості проведених державних аудитів, посиленні довіри користувачів до аудиторських звітів, підвищенні прозорості процесу державного аудиту, визначенні відповідальності державних аудиторів щодо зацікавлених сторін тощо.

З огляду на викладене, імплементація стандартів ISSAI в діяльність Рахункової палати України дасть змогу розширити її незалежність, забезпечити прозорість функціонування й створить основу для взаємодії з громадянським суспільством. Очікувана реалізація функцій і завдань Рахункової палати сприятиме удосконаленню діяльності державних інститутів, що, своєю чергою, підвищуватиме рівень довіри суспільства до них у довгостроковій перспективі. Зауважимо, що результативність такого шляху залежить від багатьох факторів, проте його доцільність підтверджена позитивним досвідом багатьох країн.

Для успішної імплементації Концептуальної основи професійних стандартів INTOSAI в Україні з урахуванням тенденцій розвитку цифрової економіки та суспільства вважаємо доцільними такі кроки:

- розпочати процедуру офіційного перекладу стандартів українською мовою;
- здійснити оцінку спроможності Рахункової палати України щодо прийняття стандартів на відповідному рівні;
- провести інформаційну кампанію, спрямовану на підтримку важливості процесу імплементації міжнародних стандартів державного аудиту для забезпечення розуміння та довіри суспільства до діяльності Рахункової палати та її прихильності принципам незалежності, об'єктивності, законності й політичної незаангажованості;
- продовжити запровадження цифрових технологій у діяльність Рахункової палати з метою пришвидшення створення цифрових робочих місць, розвитку цифрових компетенцій державних аудиторів, застосування технології блокчейн для створення бази даних державних аудитів та перевірок, що проводяться іншими державними контрольними установами. Для реалізації цього завдання потрібно забезпечити відповідне фінансування діяльності палати;
- започаткувати систематичне навчання фахівців Рахункової палати з метою набуття ними відповідних професійних компетентностей, зокрема з використанням найсучасніших digital-технологій.

Таким чином, перехід на міжнародні професійні стандарти державного аудиту, застосування сучасних digital-технологій, своєчасне інформування суспільства не лише про результати контрольних дій, а й про їхні наслідки, підвищуватимуть довіру суспільства до діяльності Рахункової палати України в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.
2. Діба М. І., Гернего Ю. О. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 7. С. 50–63.
3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження

Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

4. International practices on confidence-building measures between the state and civil society organizations: OSCE research. URL: <https://www.osce.org/ukraine/75883?download=true>.

5. Міщенко А. Політична довіра у легітиміційних процесах суспільного інформаційного розвитку. *Науковий журнал інституту журналістики і міжнародних відносин КНУКіМ*. 2013. Ч. 2. С. 63–67.

6. Горбатюк В. І., Матузка Я. В. Суспільна довіра в системі управління державними фінансами. *Фінанси України*. 2018. № 4. С. 93–106.

7. Promoting and fostering the efficiency, accountability, effectiveness and transparency of public administration by strengthening supreme audit institutions: Resolution adopted by the General Assembly of United Nations on 19 December 2014. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/713/64/PDF/N1471364.pdf?OpenElement>.

8. Brusca I., Rossi F. M., Aversano N. Accountability and transparency to fight against corruption: an international comparative analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*. 2017. Vol. 20 (5). P. 486–504. URL: <https://doi.org/10.1080/13876988.2017.1393951>.

9. Avis E., Ferraz C., Finan F. Do Government Audits Reduce Corruption? Estimating the Impacts of Exposing Corrupt Politicians. *Journal of Political Economy*. 2018. Vol. 126 (5). P. 1912–1964. URL: <https://doi.org/10.1086/699209>.

10. Heald D. Transparency-generated trust: The problematic theorization of public audit. *Financial Accountability & Management*. 2018. Vol. 34. P. 317–335. URL: <https://doi.org/10.1111/faam.12175>.

11. Hay D., Corderoy C. The value of public sector audit: Literature and history. *Journal of Accounting Literature*. 2018. Vol. 40. P. 1–15. URL: <https://doi.org/10.1016/j.acclit.2017.11.001>.

12. Bowerman M., Humphrey C., Owen D. Struggling for supremacy: the case of UK public audit institutions. *Critical Perspectives on Accounting*. 2003. Vol. 14, Iss. 1–2. P. 1–22. URL: <https://doi.org/10.1006/cpac.2001.0524>.

13. Morin D., Hazgui M. We are much more than watchdogs: The dual identity of auditors at the UK National Audit Office. *Journal of Accounting and Organizational Change*. 2016. Vol. 12 (4). P. 568–589. URL: <https://doi.org/10.1108/JAOC-08-2015-0063>.

14. Bunn M., Pilcher R., Gilchrist D. Public sector audit history in Britain and Australia. *Financial Accountability & Management*. 2018. Vol. 34, Iss. 1. P. 64–76. URL: <https://doi.org/10.1111/faam.12143>.

15. The strategic options of Supreme Audit Institutions: The case of four Nordic countries / K. K. Jeppeson, T. Carrington, B. Catasús, Å. Johnsen, K. Reichborn-Kjennerud, J. Vakkuri. *Financial Accountability & Management*. 2017. Vol. 33 (2). P. 146–170. URL: <https://doi.org/10.1111/faam.12118>.

16. Blume L., Voigt S. Does organizational design of Supreme audit institutions matter? A cross-country assessment. *European Journal of Political Economy*. 2011. Vol. 27 (2). P. 215–229. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2010.07.001>.

17. Can SAIs contribute to restoring the trust of EU citizens?: Annual meeting of the contact committee of EU SAIs. *EUROSAI*. 2017. Vol. 23. P. 76–78.

18. Про Рахункову палату : закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.

19. INTOSAI Framework of Professional Pronouncement – IFPP : official website. URL: <http://www.issai.org/ifpp/>.

References

1. Kraus, N. M., Holoborodko, O. P., & Kraus, K. M. (2018). Digital economy: trends and perspectives of the abangard change of development. *Effective economy*, 1. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf [in Ukrainian].

2. Dyba, M. I., Gernego, & Yu. O. (2018). Digitalization of economy: international experience and possibilities of development in Ukraine. *Finance of Ukraine*, 7, 50–63 [in Ukrainian].
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2018). *On approval of the Concept for the development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the plan of measures for its implementation* (Decree No. 67-p, January 17). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> [in Ukrainian].
4. OSCE. (2010). *International practices on confidence-building measures between the state and civil society organizations*. Retrieved from <https://www.osce.org/ukraine/75883?download=true>.
5. Mishhenko, A. (2013). Political trust in the legitimization processes of public information development. *Scientific Journal of the Institute of Journalism and International Relations KNUCiM*, 2, 63–67 [in Ukrainian].
6. Gorbatyuk, V. I., Matuzka, Ya. V. (2018). Social trust in the state financial management system. *Finance of Ukraine*, 4, 93–106 [in Ukrainian].
7. United Nations. (2014). *Promoting and fostering the efficiency, accountability, effectiveness and transparency of public administration by strengthening supreme audit institutions*. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/713/64/PDF/N1471364.pdf?OpenElement>.
8. Brusca, I., Rossi, F. M., & Aversano, N. (2017). Accountability and transparency to fight against corruption: an international comparative analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 20 (5), 486–504. doi: 10.1080/13876988.2017.1393951.
9. Avis, E., Ferraz, C., & Finan, F. (2018). Do Government Audits Reduce Corruption? Estimating the Impacts of Exposing Corrupt Politicians. *Journal of Political Economy*, 126 (5), 1912–1964. doi: 10.1086/699209.
10. Heald, D. (2018). Transparency-generated trust: The problematic theorization of public audit. *Financial Accountability & Management*, 34, 317–335. doi: 10.1111/faam.12175.
11. Hay, D., Cordery, C. (2018). The value of public sector audit: Literature and history. *Journal of Accounting Literature*, 40, 1–15. doi: 10.1016/j.acclit.2017.11.001.
12. Bowerman, M., Humphrey, C., & Owen, D. (2003). Struggling for supremacy: the case of UK public audit institutions. *Critical Perspectives on Accounting*, 14, 1–2, 1–22. doi: 10.1006/cpac.2001.0524.
13. Morin, D., Hazgui, M. (2016). We are much more than watchdogs: The dual identity of auditors at the UK National Audit Office. *Journal of Accounting and Organizational Change*, 12 (4), 568–589. doi: 10.1108/JAOC-08-2015-0063.
14. Bunn, M., Pilcher, R., & Gilchrist, D. (2018). Public sector audit history in Britain and Australia. *Financial Accountability & Management*, 34, 1, 64–76. doi: doi.org/10.1111/faam.12143.
15. Jeppeson, K. K., Carrington, T., Catasús, B., Johnsen, Å., Reichborn-Kjennerud, K., & Vakkuri, J. (2017). The strategic options of Supreme Audit Institutions: The case of four Nordic countries. *Financial Accountability & Management*, 33 (2), 146–170. doi: 10.1111/faam.12118.
16. Blume, L., Voigt, S. (2011). Does organizational design of Supreme audit institutions matter? A cross-country assessment. *European Journal of Political Economy*, 27 (2), 215–229. doi: 10.1016/j.ejpoleco.2010.07.001.
17. Can SAIs contribute to restoring the trust of EU citizens?: Annual meeting of the contact committee of EU SAIs. *EUROSAI*, 2017, 23, 76–78.
18. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). *On the Accounting Chamber* (Act No. 576-VIII, July 2). Retrieved from http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746311/Law_on_ACU.pdf [in Ukrainian].
19. INTOSAI. (n. d.). *INTOSAI Framework of Professional Pronouncement – IFPP*. Retrieved from <http://www.issai.org/ifpp/>.